СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 223. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 24-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 223. Jersey City, N. J., Thursday, September 24, 1936. THREE CENTS

ЛАНДОН ПОДАЄ СВІЙ ПЛЯН ДОПОМОГИ ФАРМЕРСТВУ

ДЕ МОЙН (Айова). — Ґубернатор Канзасу, Алфред Ландон, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, виголосив тут на стейтовій виставі свою першу промову про основні політичні питання Америки. Промова була присвячена справі фармерства.

Ландон заявився проти дотеперішньої програми федерального уряду щодо допомоги фармерам, кажучи, що ця програма карає багату продукцію, а нагороджує недобір. На випадок вибору Ландон обіцяв виповнити всі зобовязаня теперішнього уряду, вести далі допомогу для околиць, навіщених посухою, та давати жертвам посухи позички на засіви й іншу потрібну допомогу.

Далі Ландон обіцяв фармерам поширення федерального пляну маґазинування до того, що кожний поодинокий фармер буде могти складати збіжжя на своїй фармі, дістати на це збіжжя маґазинові посвідки й затягати на ці посвідки позички в банку.

Він представляв цього роду допомогу фармерам з боку уряду рівнорядною з забезпеченням великих промисловців тарифами. Він заявився проти посідання землі великими земельними корпораціями, кажучи, що фармерство повинно спиратися на родину.

Промови Ландона вислухали коло 20,000 слухачів, котрі приняли її з видимим ентузіязмом.

РУЗВЕЛТ МАЄ ПОЧИНАТИ ОСТАТОЧНУ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ.

ГАЙД ПАРК (Н. Й.). — Президент Рузвелт покликав сюди провідників Демократичної Партії на наради, що мають остаточно ухвалити програму передвиборчої кампанії кандидата Демократичної Партії.

Кампанія за вибір має початись офіційно у вівторок.

Між іншим президент буде промовляти на радіо 1-го жовтня. В той самий час на іншій стації буде промовляти проти нього А. Смит, колишній кандидат Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав, що нині аґітує проти вибору президентом Рузвелта.

ЗАПОВІДАЮТЬ ГОЛОД У НЮ ДЖЕРЗІ.

ВАШИНҐТОН. — „Адміністрація Поступу Праці" („Доблю-Пі-Ей") подає до публичного відома висліди свого розсліду над станом допомоги в стейті Ню Джерзі. Звіт приходить до висновку, що через страшну анархію в допомоговій акції , як цього стану не поправиться, стейт відчує в зимі справжній голод.

ВЕЛИКИЙ ЗІЗД „АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ".

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Зприводу річної конвенції „Американського Леґіону" ветерани влаштували велику параду вулицями міста. Парада тревала цілий день. Взяли в ній участь 500,000 осіб.

Для нюйорської делеґації, на чолі котрої стояв посадник Ню Йорку, Ля Ґвардія, конвенція влаштувала 29-мінутову овацію.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Серед густої мраки зударились у вівторок уночі на Іст Ривері коло Гонт'с Пойнту, в Бронксі, малий норвезький корабель „Плюто" та корабель „Ню Йорк". Сильно ушкоджений „Плюто" попросив радіом допомоги. Лодь прибережньої сторожі ч. 288 поспішила йому на поміч та перебрала з його палуби всіх моряків, з винятком капітана. „Плюто" відай потоне.

МУРИНИ-ПРОПОВІДНИКИ ЗА ЛАНДОНА.

НЮ ЙОРК. — На нарадах муринів-проповідників, котрими проводив муринський епископ Дейвид Генрі Симс з Філядельфії, постановлено повести кампанію за вибір президентом републиканського кандидата Ландона.

Муринські духовники закидають Демократичній Партії „подвійне мірило в расових справах", себто, що Демократична Партія заявляється загально за рівноправність муринів, але на ділі піддержує нерівноправність.

ПАРАЛІЖ ШИРИТЬСЯ У ШІКАҐО.

ШІКАҐО. — Міська рада здоровля видала публичну осторогу до населення перед пошестю дитячого паралїжу.

Каже осторога, що цього року занотовано в Шікаґо 90 випадків занедужання на цю недугу, з чого 39 випадків трапились останнього тижня. З тих недужих померли 10.

Перша пошесть паралїжу навістила була місто в 1917-тім році, коли занедужало було 551 осіб, з чого померли 187.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаю до відома, що

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА СОЮЗОВЦІВ

відбудуться в отсих місцевостях:

ALIQUIPPA, PA., СУБОТА, 26-го ВЕРЕСНЯ, в галі Укр. Републиканського Клюбу, в годині 7-мій ввечір.

AMBRIDGE, PA., НЕДІЛЯ, 27-го ВЕРЕСНЯ, в галі відділу 276, в годині 8-мій ввечір.

McKEES ROCKS, PA., ПОНЕДІЛОК, 28-го ВЕРЕСНЯ, в Укр. Нар. Домі, в годині 7:30 ввечір.

CARNEGIE, PA., ВІВТОРОК, 29-го ВЕРЕСНЯ, в Укр. Нар. Домі, в годині 7:30 ввечір.

На тих усіх зборах буде приявний гол. рекордовий секретар **Д. Галичин** та говоритиме до молоді про її завдання супроти української іміґрації й українського народу взагалі. Тому прошу місцевих урядників відділів У. Н. Союзу подбати, щоб на збори зійшлося якнайбільше число молоді.

Також пригадую ще раз, що 27-го вересня, це є в неділю, в 2-гій год. пополудні, відбудуться в Пітсбурґу окружні збори урядників Союзових відділів з цілої Пітсбурщини.

В. МАЛЄВИЧ, заст. гол. предсідника.

СЛІДСТВО ПРО РОБІТНИЧИХ ШПИГУНІВ.

Сенатський комітет у Вашинґтоні для розсліду шпигунства серед робітників домагається суду покарання за непослух сенатським приказам шістьох урядовців підприємства „Рейлвей Одит енд Інспекшен Ко." Юнії закидували цьому підприємству, що воно наймає бандитів для застрашування робітників, що хочуть приступати до робітничих юній. Завізвані на переслухання урядовці не зявилися. Суд приказав арештувати цих урядовців і поставив їх перед присяжних суддів.

ЖІНКА СХОПИЛА МУЖЧИНУ.

Колись це належало навіть до „доброго тону" схопити собі жінку. Сьогодні змінилися часи, зміняються теж погляди. Такого переконання набрала парижанка Івонна Воліо і рішила схопити свого коханого. 28-літній Адольф Арлен кермував одним із відділів великого маґазину. Івонна залюбилась у ньому по самі вуха. І Арлен не був від цього, тільки вроджена нерішучість стояла йому на дорозі до щастя. Він хитався у своїх любовних переконаннях, тимбільше, що побоювався жінок, сильно виспортованих. Івонна рішила сама покермувати долею. Запропонувала Арленові невеличку прогульку літаком. Івонна мала власний літак і гордилася тим, що вміє ним кермувати. — Ми полетимо тільки над беріг моря, а на вечір будемо в Парижі.

Вилетіли з летовища в Бурже. Адольф тішився летом, як мала дитина. Одначе коли почали летіти понад морем, а береги давно скрились у синій мряці, Арленові зробилося трохи моторошно. Колиж зовсім стемніло і в далі заблистіли вогні, він несміливо запитався: — Скоро будемо в Парижі?

І щойно тоді енерґійна летунка призналась:

— Ми доволі далеко від Парижа. Перед нами вогні норвезьких сіл. Якщо не будете хвилюватись, можемо знизитись над цим прегарним фіордом.

Івонна була не тільки доброю летункою, але й добрим знавцем людської душі. По кількох днях вони обоє повінчались.

САСКАЧЕВАН НЕ ДАСТЬ ДОПОМОГИ ПРІЇЗЖИМ.

Вважаючи, що в Саскачевані (Канада) є подостатком місцевих безробітних до роботи при жнивах, уряд Саскачевану рішив не давати жадної допомоги приїзжим з інших провінцій. Коли зявиться там який безробітний з іншої провінції, то дістане допомоги вартости 60 центів денно на чотири дні з інструкцією, щоб забрався з провінції, бо більше допомоги не дістане.

ЩЕ ОДИН ТИП ОБМАНЦЯ.

До книгарні Ґебетнера й Вольфа у Варшаві прибув якийсь старший добродій і представився як управитель бібліотеки нафтових робітників у Бориславі. Клієнт вибрав собі книжок за 600 злотих. Експедієнт доручив йому картку до каси. За хвилину клієнт вернувся з печаткою: „Заплачене". Йому видали книжки й він відїхав. Аж при обрахунку каси й книжок виявилося, що згаданий добродій грошей не заплатив, а печатка „Заплачене" була сфальшована. Повідомили поліцію, а ця схопила обманця. Це був Ян Шиманський, бувший учитель з Мазовецького Мінська. Його арештували.

МУХА ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ.

Цими днями помер від укушення мухи у Варшаві один чоловік. Тепер виявилося, що причиною смерти в цьому разі була трупяча їдь, перенесена мухою з людських, чи звірячих тлінних останків. Діставшися до крови, ця їдь спричинює загальну ґанґрену й певну смерть. У звязку з тим мають видати розпорядок, щоб мерців ховати скорше, як тільки слідний буде розклад тіла.

МАТИ ВТОНУЛА, ЩОБ УРАТУВАТИ ДІТЕЙ.

Пливаючи з пятьма дітьми човном по озері Шасвоп коло Семон Арм у Брітіш Коломбії, завважала п. Дж. Дейвис, що в човні зробилася діра і човен зачав набирати води. Не вагаючись довго, вона вискочила з човна, сказала дітям веслувати чимскорше до берега і сама зачала плисти до берега. Дітям вдалося доплисти до берега, поки човен набрав води, однакож їх мати втонула недалеко берега.

ПІМСТА БРАТА ЗА БРАТА.

В Сихові (передмістя Львова) в цегольні Найвенера за Зеленою рогачкою стрінулися на залізній дощці, якою робітники возять тачками цеглу, два робітники: Станислав Шалінський із Сихова й Станислав Конопачек із Сихівської Дороги. Один другому не хотів уступити. Зчинилася бійка. Конопачек ударив з цілої сили цеглою по голові свого противника. Шалінський упав без памяти на землю. Конопачек зачав утікати в напрямі поліційної стації, а за ним пустився навздогін брат Ст. Шалінського, Юзеф. Він стрілив з револьвера тричі до Конопачека й зранив його нижче плечей. Конопачек ледви доволікся до поліції, де повідомив про все, що сталося. Міжтим помер Ст. Шалінський. Його забрало Рятункове Поготівля, а Конопачек вернувся до брами цегольні й чекав, аж і його повезуть на рятункову стацію. Тут явився знову брат померлого Ст. Шалінського, Юзеф, і стрілив знову шість разів з револьвера до раненого Конопачека. Конопачек дістав цей раз кулями в груди, у пахвину й у правий бік. Його перевезли вкінці до лічниці, де він бореться зі смертю. Юзефа Шалінського арештували. Він мав автоматичний револьвер калібру 7.35 на основі дозволу на зброю.

ОБВИНУВАЧУЄ МАТІР ЗА ОБМАН.

До прокураторського уряду у Варшаві вплинула скарга Файги Айзенштайнової, яка обвинувачає матір, що без її відома продала частину дому за 100,000 злотих і хоч донці належалося з цього кількадесять тисяч злотих, мати з цілою сумою намагалася втекти до Палестини.

107 ФІЛЬВАРКІВ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

На поручення „Державного Банку Рольного" відбудеться ліцитація 107 маєтностей великих земельних власників, звичайно членів відомих польських аристократичних родин у нешавському, млавському, пшинському, тетинському й інших повітах. Ці фільварки продадуть за довги, що доходять до суми 40,000,000 злотих, а ліцитація відбудеться від 4-го вересня до 16-го грудня ц. р.

ПОДЯК ПАЦІЄНТІВ ЛІКАРЯМ НЕ ВІЛЬНО ОГОЛОШУВАТИ.

Лікарські палати в Польщі пригадали в обіжнику до лікарів заборону оголошувати в пресі листи з подяками пацієнтів за вилікування, опінії про лікарів і т. п. Всякі проступства в цих справах будуть карати дисциплінарні суди лікарських палат, зглядно адміністраційні власті.

ЖІНКИ, ЩО НЕ МИЛИСЯ ДВА РОКИ.

У Варшаві підчас санітарних інспекцій у камяниці при вул. Ставки відкрили мешкання, де жили дві жінки, які, — як виявилося — не покидали свого помешкання від двох літ і два роки не милися. Власті усунули їх примусом з мешкання і піддали старанній дезинфекції.

НОВЕ АНҐЛІЙСЬКО-ІТАЛІЙСЬКЕ НАПРУЖЕННЯ

ЛОНДОН. — Анґлійський міністер маринарки, сер Семюел Гор, оголосив офіційний комунікат, у якому каже, що Анґлія зовсім не задумує здавати у якийнебудь спосіб позицій на Середземному морі, а навпаки, приноровлює свої оборонні засоби до нинішніх обставин так, щоб могти ті позиції вцілости закріпити. Цю заяву вважають за пересторогу, кинену Італії, у якій знов почали появлятися протианґлійські статті, і то в урядових часописах. Рівночасно в Женеві анґлійська делеґація заперестала виступати проти етіопської делеґації, так, що мабуть етіопську делеґацію Ліґа Націй таки задержить, що буде теж наперекір Італії.

РИМ. — Вірджініо Ґайда, один з передових італійських журналістів, що стоїть близько італійського міністерства закордонних справ, заявив, що Анґлія приготовляє нову бльокаду для Італії. „Король Едвард — пише Ґайда — старався уникнути всякого контакту з Італією. Він відвідав Югославію, Грецію, Туреччину, запросив голову турецької держави до Лондону та готовився відвідати турецьку фльоту біля Мальти". Це все, пояснює Ґайда, є підготова до нової кампанії проти Італії з боку Анґлії.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ДАЛІ НАСТУПАЮТЬ.

ЛІСБОНА (Портуґалія). — Еспанські революційні війська, які на днях здобули головне місто на шляху до Мадриду, Макведу, підсуваються далі. Вони відтяли від Мадриду довіз харчів, так, що там поширюється голод. Мадридський уряд видав відозву, в якій закликає всіх, що можуть носити зброю, або будувати перепони, вступати до армії. Вкупі з надходячою небезпекою почалися нові масові розстріли осіб, що симпатизують із революціонерами. Обчисляють, що всіх жертв у Мадриді розстрілили досі 10 до 15 тисяч осіб. Кажуть теж, що загал населення Мадриду нетерпеливо очікує приходу революціонерів.

ПРОТЕСТ АМЕРИКАНСЬКОЇ АМБАСАДИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Американська амбасада у Варшаві заявила, що вона знову внесе протест проти поступовання польського уряду, за те, що він арештував був американську громадянку Міну Ґалевську, сконфіскував їй $320 і хоч її саму тепер випустив з тюрми, то грошей не хоче звернути.

ДАЛЬШІ РОЗПРАВИ З КОМУНІСТАМИ В ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ. — В Жупаню, пов. Стрий, прийшло до зудару між комуністами і націоналістами. Комунар Мих. Оравських смертельно поранив Василя Баричка, що згинув на місці. Крім того поранено 5 осіб. Вбивника арештували.

У містечку Варяж, пов. Сокаль, мало відбутися свято посвячення зеленого прапору польських хлопів-вітосівців. Це свято хотіли використати комунарі, зібравши з цілої околиці біля 4,000 комунарської голоти. Ця голота напала на похід української церковної місії. Тоді 350 українських націоналістів кинулись на комуністів, розбили комунарську товпу, витовкли в цілім містечку вікна по всіх жидівських домах і забрали зелений прапор. Боротьба тревала біля три години. Начисляють коло сто ранених.

У селі Двірці, пов. Жовква, на Спаса (19-го серпня) місцеві комунарі пробували демонструвати й провокувати людей. Націоналісти розігнали демонстрацію та поранили провідника комунарів, Михайла Білецького, який від ран помер. Крім того побили комунара І. Олексина з Мостів Великих. Поліція перевела арештування й 21 селян відставила до вязниці в Жовкві. При Білецькім знайшли багато долярів і золота.

СОВЄТСЬКЕ ШКІЛЬНЕ НАВЧАННЯ.

КИЇВ. — Большевицькі часописи все вихвалюються, як то Совєти дбають про шкільне навчання. Київська „Правда", відспівавши наперед у своїй редакційній статті похвалу большевицькому режімові, мовляв, як то „партія, уряд і особливо товариш Сталін по батьківськи піклуються нашою школою і школярами", далі, у тій же самій статті, пише: „Три місяці вакацій виказалися невистачальними для перегляду шкільних програм і зложення підручників. На добрі підручники постійний голод і в цьому відношенню наша школа лишилася майже неозброєною. Труднощі побільшуються тим, що й скількість підручників цілком невистачальна. Шкільне приладдя, пера, олівці, зошити дістають діти по довгім вистоюванні в черґах, коли деякі падають просто непритомні від умучення. Мало уділюється уваги якости шкільних приладів. Досить згадати ганебну продукцію олівцевої фабрики ім. Красіна". Видно, в капіталистичнім краю лекше дитині знайти олівець на вулиці, ніж у соціялістичному „раю" докупитися в крамниці.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕКЛЯМУЄМО, ПОДАЮЧИ ПРАВДУ

Буває, що ми вже так звикли до певних річей, що коли їх бачимо, то не звертаємо на них ніякої уваги. Маємо враження, що так буває з українським громадянством в Америці, коли брати під увагу ті ріжні заклики, якими переповнені час від часу наші часописи, а якими хочеться притягнути наш загал до своїх орґанізацій. Нам здається, що тепер даремними бувають зусилля тих „великих букв", якими цю справу „реклямуємо".

Про все те ми добре знаємо. Та, не зважаючи на це, ще й тим разом вживаємо й ми „грубих" букв, щоб і при їх помочі спонукати громадянство подумати над такою справою, яка відноситься до питання про життя чи смерть нашої іміґрації в Америці. І коли ми тим писанням знову „реклямуємо" наш У. Н. Союз, то тим сповняємо тільки наш громадський обовязок, подаючи загалові ніщо інше, а тільки чисту правду. А цю правду опираємо на кількадесять-літній діяльності нашої орґанізації й на тій ідейній праці, яка є звязана з У. Н. Союзом, його орґаном і його членством іще й сьогодня. Правда, маємо ще багато таких, що відносяться легковажно до цеї справи, але це тому, що вони минувшини нашої орґанізації цілком не знають, а сучасности не бачать, бо бачити не хочуть, чи не вміють. А попри те вони звикли читати поза нашою ґазетою ріжні інші реклямові поклики, яких зміст дійсно перебільшений, і тому й перебільшеним може видаватися неодному, необзнайомленому з дійсним життям нашої іміґрації, й те, що нераз подається і про нашу орґанізацію. Тому саме є обовязком кожного члена чи члениці У. Н. Союзу знати правдиву історію нашої орґанізації, правдивого її духа, щоб вони могли фактами й числами переконати і тих несвідомих та байдужних, що не розуміють ваги існування такої народньої установи, якою є в Америці наш У. Н. Союз. Треба теж добре пізнати нашу орґанізацію з фінансового боку. Треба хотіти бачити, як ощадно вона ведена, як кожний заощаджений цент іде на добро загалу, на фінансове скріплення орґанізації, на забезпечення тих зобовязань, які орґанізація має супроти свого членства, а далі на допомоги членству чи на допомоги Рідному Краєві або на інші добрі ціли, які видвигаємо тут в Америці.

Значить, коли ми „реклямуємо" У. Н. Союз, то представляємо тільки в правдивому світлі те, що найкращого видала з себе стара ґенерація нашої іміґрації, як теж піддаємо висновок, що минулість і сучасність У. Н. Союзу дають ґарантію, що Союз і в будучності сповнюватиме дуже важну місію в Америці як новий піонір нового українства. А щоб це нове українство було хоч трохи відблиском української ідеї старої ґенерації, треба не тільки далі мати У. Н. Союз в Америці, але треба його поширити і зміцнити.

ТАЛЄРГОФСЬКИЙ ОБМАН

Хто слідить за життям тої частини нашого народу в Америці, що впала жертвою російської пропаґанди. і є в руках кацапських батюшок, або світських москвофілів, мусить завважити ту пропаґанду, яка звязана з „русскістю" і з „русским" мучеництвом у Талергофі. Ту пропаґанду визискується і тут в Америці на боротьбу з українством і на збирання грошевих жертв для піддержування москвофільських трупів у старім краю, що жирують на „талергофській траґедії", щоби при її помочі показати перед польським урядом, що вони ще жиють та варт дальших „пособій" за свою льояльну службу Польщі.

Про цю справу появилась у львівському „Ділі" (з 19. серпня) стаття, з якої змістом варто познайомитися й американським українцям. Стаття ця така:

Як довго ще триватиме талергофський обман?

Від кількох літ ми є свідками чудернацького явища: як то галицькі москвофіли проголосили траґедію табору інтернованих у Талергофі своєю **російською** національною справою, створили окремий культ талергофських „мучеників за ідею" та використовують вічно Талергоф для пропаґанди російщини і православія. Йдучи за прикладом російської історіоґрафії, яка пристосовувала себе до вимог московської великодержавницької експансії та практичної московської політики і через те безпардонно анектувала у користь Росії всю першу частину історії України, ввесь її княжий період, — наші доморослі москвофіли й собі стосують подібну методу: просто анектують для себе одну сторінку історії галицько-українського народу, у найбільш нахабний спосіб фальшують історичну правду і після такої „коректури", надавши історичній події зовсім інший зміст, проголошують її „своєю" властністю. Тимчасом їх властністю можна признати тільки той обман, якого вони на зимно, з премедитацією, для своїх політичних цілей допускаються: правда про Талергоф не має нічого спільного з „мучеництвом русских" та ще й за „ідею" та нічого спільного з тими брехливими легендами, які москвофіли творять про ролю українців, ніби спільників австрійського уряду в акції переслідування москвофілів у воєнних роках

Історія Талергофу давно вже перестала бути недослідженим предметом, особливо від часу появи обемистої публікації д-ра Василя Маковського („Талергоф", Львів, 1934, наклад автора, 8°, 260 стор.). Автор тієї книжки, сам талергофець, наводить таку силу джерельного матеріялу, автентичних документів, статистики і т. д., що правди, яку він представляє, ніхто не всилі заперечити. Ця правда виглядає так, що ті самі місцеві австрійські державно - адміністраційні чинники, здебільша ендеки-русофіли, які до самого вибуху війни активно підтримували в Галичині москвофільство, після перших воєнних невдач, яких причину ледаща військова верхівка пояснювала „зрадою", повели масові арештування серед населення, серед **українського** населення, арештуючи і знущаючись над найневиннішими людьми та охоронюючи саме активних москвофілів: не українці, а саме москвофіли були здебільша заздалегідь упереджені про плян арештів, і не проти москвофілів, а проти свідомих українців звerталася злість ріжних Заґурських. Тим більше мадярська солдатеска у своїх безглуздих звірствах у Галичині не орієнтувалась, де москвофіли і де вороги Московщини, українці, та бушувала серед мас невинного населення.

Москвофіли усе це чудово знають. Але їм **треба** предмету культу, їм треба виказатися, що вони мають тут, на цій землі, якусь історичну традицію. А не маючи своєї — забирають у нас, використовуючи наше легковаження власного минулого і власних цінностей.

Нічим іншим, як інерцією, і байдужністю українців та легковажним трактуванням поважних справ можна назвати той скандал, який твориться довкола нахабної експльоатації талергофської історії москвофільськими політичними ґешефтярами. 31. жовтня 1928 перевели вони з великим шумом у Львові перший „краєвий зїзд талергофців", — 31 трав ня 1934 вони повторили ту саму імпрезу. Обидва рази було на тих зїздах найменше — бувших талергофських вязнів: це було звичайне збіговище москвофілів, які використали тільки фірму Талергофу для перегляду своїх сил, демонструючи проти українців. Зрештою, до своїх звеличників зарахували вони тоді просто всіх тих, які зголосились на зїзд, щоб скористати з залізничої знижки, що її поспішилася дати та сама дирекція залізниць, що відмовляла потягів на свято УМХ. Маємо достовірні інформації, що самі ініціятори тих імпрез були приємно заскочені байдужністю, з якою поставились до них — колишні талергофці-українці! І розраховуючи далі на ту байдужність, на ту немов мовчазну згоду зловживати іменем Талергофу, москвофіли далі те імя використовують. Ось в останньому числі „Русского Голосу" з 16 серпня ц. р. маємо аж дві відозви у справі талергофських свят. Перша з них каже про „третє всена родное православное торжество памяти талергофцев", яке має відбутись 30 серпня ц. р. у с. Чорнім, горлицького пов. Те „торжество" получене з „днем русской культури", на якому буде м. і. відчит про св. Володимира, як „основвоположника русской культури" (!!), а після свята відбудеться зїзд православних духовників з Лемківщини. В той спосіб одурманюється лемків: св. Володимир і російська культура!! Друга відозва походить від москвофільського талергофського комітету у Перемишлі; заанектувавши для себе 44-рьох вязнів, вбитих по звірськи у Перемишлі мадярською солдатескою, той комітет накликує тепер до масових збірок на намогильний памятник та заповідає одночасно, що в Перемишлі відбудеться всекраєвий талергофський зїзд.

Гадаємо, що останній час, щоб цій маскараді покласти кінець. Зробити цей кінець мають обовязок передовсім **самі талергофці-українці**. Д-р В. Маковський наводить у згаданій своїй книжці 267 свідомих українців, що перебували у Талергофі. Серед них велика частина інтелігентів, є й поважні та загально відомі наші діячі. Більшість їх ще живе й бере більш або менш активну участь у зорганізованому національному русі. Вони повинні 1) **зорганізувати власний зїзд талергофців,** що його активно підтримає і в характері гостя візьме у ньому участь все українське громадянство, 2) **видати відозву** з найбільш авторитетним прилюдним зясуванням обману, що його допускаються москвофіли для своїх вузько-політичних цілей, 3) **зявлятися на москвофільських талергофських зїздах** і там, з титулу своєї приналежности до гурту колишніх талергофських вязнів, **протестувати проти московсько - політичного характеру імпрези,** евентуально силою своєї присутности захоплювати москвофільські талергофські імпрези у свої руки. Останній час, щоб вибити москвофілам з рук загарбаний атут Талергофу і відібрати охоту користуватись ним набудуче.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. Б., Ню Йорк, Н. Й. — Певно, що ми помістилиб вияснення в справі збірок на „варшавський процес", бо ми ті збірки проголошували. Ми і зажадалиб з „Обєднання", щоб таке вияснення було подане. Але щоб так сталося, треба, щоб знайшлася на тисячі осіб, що жертвують на народні ціли й пересилають жертви через „Обєднання", хоч одна однісінька **особа,** яка сумніваласяб у правдивість того, що друкувала „Свобода", коли проголошувала зібрані жертви і їх розділ та висилку „Обєднанням". Треба, щоб така особа написала була хоч кілька слів до „Свободи" чи „Обєднання" і зажадала вияснення. Та цього досі не було. Для нашого чесного загалу вистарчило те, що було вже відповіджене в „Свободі", що всі ті закиди, які підноситься в „Січовім Кличі", а які так залюбки передруковує „Народна Воля", додаючи до цього свої власні висновки, є звичайною брехнею, отим сміттям, що хоче засмітити і з болотом змішати чесну і совісну народню працю, що не може знести, що в Америці могла вдержатися вже 14 років така установа як „Обєднання", яка вже зібрала і до краю вислала чверть міліона долярів на ріжні народні потреби, яка кожного місяця точно проголошує зібрані жертви, як і висилку тих жертв, та яка піддає себе точній громадській контролі. Що така праця не є по нутру „Народній Волі", це вже стара історія. Тому не диво, що, бабраючись у болоті, знаходить у нім тих, що їх викидають із зорґанізованих національних рядів за брак громадської карности й етики, за отаманію і розбишацькі методи анархізування громадського життя. Для „Народної Волі", як бачимо, не треба порядку, не треба того, щоб у нас громадянство мало до когось довіря, щоб вірило в якусь чесну й ідейну працю, як і в свою спосібність творити силу. Для сотників-отаманів треба руїни. І тому вони підпирають таких „стрільців", що вважають себе „головами" стрілецьких гуртків, хоч їх не має за таких ніяка стрілецька влада, і хочби такий гурток був репрезентований одним тільки „головою", чи яким там ще його додатком. І тому пани сотники далі брехливо й підступно передають наклепи на „Обєднання" і „Свободу", будьтоби збирані ними гроші десь пропадали і не були висилані на ті ціли, як їх проголошується в „Свободі", покликуючись тут на брехні брехунів, напятнованих публично за брехунство й інтриґанство, а навіть за безконтрольне розпоряджування зібраними жертвами. Ось так виглядає праця панів сотників з „Народної Волі". Праця, що не позбавлена й „димової заслони". Є вона. Саме її вживається, коли прикривається отсю нечесну і калюмніяторську роботу іменами таких високо моральних і чесних громадських робітників, як Іван Франко, якого збираються „святкувати" ті, що не пристосовують у громадському житті примітивних засад етики.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(13)

Як же не поїхати. Напекла я, що могла, — мазурків на маслі, курочку, (тут Одарка сякає у запаску носа і витирає очі), Боже, Боже! Взяла, чуєте, ковбаси, шинки, запріг старий коні і нас троє—„він", я та Палажка, виїхали. До Здовбунова 16 верстов, а тут заверюха така знялася, що світа не видно. Дорогу замітає свище, реве... Конята ледве, ледве тюпкають. Приїхали ми туди... А на станції москалів... Господи! Ані стати нема місця. А поїзди все їдуть, все їдуть. А „їх" там сердешних повнісінько понабивано. Одні туди, а тругі назад. Тяжко ранених везуть... Ох, що я там надивилася. Серце окипає, як згадаєш. А на дворі аж пече мороз. Москалі їдуть, руками вимахують — прощай, мамаша. Я плачу, Палажка плаче, старий тупцяє валянками по морозі. Людей, як і ми, з усіх сіл понаїжджало. Матері падають.

І що то там за „позіція", і нащо та, чуєте, війна? І нащо там того народу стільки — тьма тьменна, як хмари, як води. Все, кажуть, на Варшаву.

Дивимося ми, розпитуємо, коли то 151 полк їхатиме. Чекаємо, день тягнеться, мороз дошкуляє, ноги одмерзають.. Боже мій милий! Вечір приходить, ніч, а його нема. Нема та й нема. А я цілісінький день рисочки в устах не мала, і не кортить нічого... Навіть забула, що їсти тра... Все очікую, все жду. Цілісіньку ніч в товкотні, в тісноті на зачовганій підлозі просовались. Світає, день... А його нема... А що, як вони вже проїхали? А може в дорозі задержались. Хто його знає. Старий все розпитувати ходить. Кажуть чекати, приїде і 151-ший. Але коли. Ми уже й стояти не маємо сили. А додому не хочеться. Здається, до смерти чекалаб на нього, хай краще вмерти, аніж не бачити. Ждемо ще день. Вечоріє. Старий турбується за коні. Овес вийшов, сіно вийшло. Ще померзнуть на морозі. Почав він розпитувати скрізь у вищого начальства, кондукторам у руку — тому карбованець, тому два... Кажуть почекати ще і перевели нас до якоїсь теплішої хати, а коні також десь там під накриття затягнули.

Йде найвищий начальник. Старий шапку зняв: — Ваше високоблагородіє! Скажіть, прошу вас, чи буде сьогодні 151-ший полк їхати? — Та 3 рублі йому в руку тикнув. Взяв той три рублі і десь побіг. Каже — зачекайте. — Побіг, думаємо, і три рублі побігли, але ні... Видно якась чесна людина. (хай йому Бог дасть здоровля)... Вернувся і каже: — 151-ший полк скоро приїде. Він мав приїхати ще вчора, але через сильні навали глибоких снігів спізнився.

Оооо, вирвалось у мене. Хвала тобі Боже! А холод аж до кісток допікає. Але вже не йдемо до ждальні. Вже стоїмо і ціпнемо на пероні. Старий десь окропу роздобув і ми з Палажкою трохи цукрованої води випили. Стало трохи тепліше.

А поїзд за поїздом, поїзд за поїздом — все сунуть і сунуть. Деякі зупиняються, інші їдуть не зупинившися. Все обсніжені такі. Видно, в полях метелиця.

Коли смеркло, приїхав довгечий, обліплений снігом, поїзд. Паровик шипить, прискає парою. Дивимось — висипають москалики... Озираюся навкруги, чи не узрію і „його". Ні. Не видно. Питаємо одного, чи це не 151-ший полк? Так, так, мамо! Це він... Боже мій! Я підскочила, як на вогні, і оглянулася. О, сину мій... (тут Одарка уриває оповідання. Сльози не дають можливости говорити)... О, кажу, сину мій! І... більше... не могла, чуєте, нічого вимовити. У горлі голосу не стало, язик занімів... Ми всі ніби постовпіли. Він обнімає нас, довгий такий, високий. „Шинеля" на ньому довга, на плечах торба. Усе московське... Ми стоїмо і не знаємо, що далі... Старий почав гроші доставати, а руки йому пограбіли і навіть пуляреса не відчинить. — Звідки ти, кажу, прилетів? Де ти був? О, сину мій, сину мій! — одно тільки і вимовлю. Засвистав поїзд. — Їдемо! — каже він. — Їдеш? Вже? Їдеш? Мій милий, мій дорогий, мій одинокий! Куди їдеш?... На Варшаву? На Варшаву? Господи! І нащо тобі та Варшава? Він о-так, чуєте, хвилечку постояв. — Ну, бувайте здорові! — каже. — Може не по...`ба... чи... мо... же, к...а...же, не побачимось... Я, чуєте, вчіпилась за один рукав, Палажка за другий... А поїзд рушає... Пустіть! — просить. Пустіть, мамо... Мушу! Будьте здорові! Вирвавсь і побіг... Хліб, хліб! — кричу. Хліб ти забув! Поїзд їде, їде... Старий за мішок, біжить за поїздом, пхається між людьми, не догнав... Де там доженеш машину. То, сила... То чуєте, страшна сила... Кинув торбу з хлібом між москалів, а ті тільки зареготали... Поїзд пролетів, як вітер...

І не було від нього ні одного листа більше. Поїхав і, як у воду кинув... — закінчувала Одарка.

Так минала зима. Василь, хоч і молодий, парубкував. Старших парубків не було. Дівчата, молодиці — московки, а чоловіків нема. Василь уважно русявого чуба оливою намащує, виглянцовує холяви-бутилки і що вечора в село. Там зберуться тичбою ; заведуть: „Развесьолие ребята, одним словом маладци...

Царю верно і пакорно,
А на службе все праворно!...

Або:

Сербія, Белгія, жаль мне тебя...
Проклятая Ґерманія победіла тібя...

На весну вдарив новий „набор". Пішов цим разом Іван Кушка аж у Бахмут... Покинув дома пятнадцять десятин, четверо дітвори та підтикану вагітну жінку.

При відході казав: — Візьми наймита, а землю не лишай гуляти. Коли вбють мене, візьми доброго приймака, але гляди... Дітей моїх не обідь, а то з могили проклену.

І пішов. Зінька лишилась сама.

Весна якось раптом прийшла. По холоді нагально вдарило тепло. Перед Великоднем почало протрахати поле і забажало праці і поту.

Війна не війна, а робота не сміє стати. Матвій цупко тримав у руках стерно господарства. Ціна на збіжжя, а особливо на овес, значно піднялася і новоселенці мали нагоду навіть перед умовленим терміном вивязатися зі своїх не легких зобовязань.

Матвій збирав на нараду товариство і вперто налягав на свому домаганню, якнайскорше сплатити борг у дворянському банку. Всі пристали на це, випродували пашню, зайву худобу і одного разу Матвій зі Стратоном віднесли куку банківок панові Іванову.

Того не було дома. Десь у дієвій армії служив. Справи його вів заступник — нотар Гулянський.

Володько разом з іншими ходить до школи. Вчиться добре. Читає книжечки і брошури. Учителька пестить його, як може, і дає йому багато волі. Тепер ніхтоб не посмів прозиватись Володькові. Він перший, він скрізь. Де ділися ті Родіони, Евгени, Фони? Нема? Нема їх. Він товаришує з третьогрупниками, помагає їм рішати задачі, ходить з ними навіть потай на вечерниці.

Також ходить до дяка на співанку. Співав зпочатку дишкантом, але після перейшов на альт. На співанці збирається уся сметанка села. Гуторять, жартують, грають оброку, оповідають про війну.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КОШТИ НЕДУГИ.

Федеральне урядове бюро, зване „служба публичного здоровля", подало Америці недавно тому місячний рахунок за здоровля. Себто подало свої обчислення щодо коштів удержання здоровля.

Каже це бюро, що населення Злучених Держав тратить на здоровля й випадки 10 міліярдів долярів річно. Якби не було недуг і якби не було нещасливих випадків, то населення краю було би на 10 тисяч міліонів долярів багатше.

Це показує, що всяка думаюча людина повинна би відложити певну суму гроша на занедужання й на непередбачені випадки.

КОНЕЧНІ И НЕКОНЕЧНІ ВИПАДКИ.

Каже це саме федеральне бюро, що річні кошти недуг та випадків для населення Америки можна при відповідних стараннях зменшити з 10 міліярдів на 2 міліярди долярів.

З цього виходилоб, що навіть при найкращих особистих і суспільних стараннях населенню краю всетаки треба би витратити річно на недуги й випадки 2 міліярди долярів.

ХТО САМЕ?

Хтож має поносити кошти недуги й випадків?

Чи людина, що паде жертвою недуги або нещасливого випадку?

Чи може ця людина якраз найменше здібна ці кошти поносити й їх поносити повинна ширша громада?

І ЦЕ МОЖЛИВО.

Скажете, що це було би несправедливо скидати на інших людей кошти нещастя недуги або випадку приватної людини?

Але якби так люди, які знають, що їм може трапитися недуга або випадок, звязалися разом в одну організацію та сказали собі: „Як хтось з нас занедужає або впаде жертвою випадку, ми всі йому поможемо понести кошти". Чи не було би розумно?

Власне таку ціль має запомогова організація.

КОШТИ ВИПАДКІВ.

Каже федеральне бюро здоровля, що якби так люди постаралися за те, щоби робітники хоріли менше, то на цьому ввесь край заощадив би багато гроша.

Наприклад (каже бюро) якби робітники хорували по дві треті дня на людину менше на рік, то фабрики заощадили би на рік по $4,000 на кожну тисячу робітників.

Чиє це діло? Скажемо певно, що до цеї справи причетний фабрикант та робітник. Себто, робітники зацікавлені в цьому як у своїм здоровлю, а фабрикант як у своїй маєтковій утраті.

З ЧИЄЇ КИШЕНІ?

Та чи справді воно так? Як фабрикант має на рік більше видатків на робітників (наприклад $4,000 на кожну тисячу робітників), то хто остаточно заплатить ці вищі видатки? Фабрикант зі своєї кишені? Себто, чи фабрикант зменшить на таку суму свої річні приходи?

Чи може він зачислить ці непотрібні видатки між біжучі видатки продукції й скаже їх залатити остаточному покупцеві річей, які цей фабрикант виробляє?

Отже чи здоровля робітників у фабриках це тільки справа важна для власника фабрики й для робітників, що в ній працюють?

МАТЕРИНСТВО И СМЕРТЬ.

„У цьому краю на кожду тисячу жінок-родильниць умирає 6" — пише урядове бюро обчислення смертности матерей при породах.

Чи матері мають умирати? — питається так званий Центр Материнства в Шікаґо. Адже на 11,000 жінок-родильниць у кліниках цеї організації вмерла тільки одна на 1,000.

Чи варт робити заходи, щоб на кожду тисячу родильниць умирало не 6, а 1?

БЕЗПЕЧЕНСТВО НА ДОРОЗІ.

З приводу кампанії за безпеченство їзди автом одна газета подає, як підприємство „Бруклин Едисон Ко." зменшило число видатків зо своїми автами на 45%.

Ціла штука полягає на підборі шофера. Як новий шофер зголоситься до підприємства, з ним роблять таку пробу: кажуть кандидатові їхати троком вулицею, причому на гидранти при дорозі підприємство уставляє прилади, які міряють скорість його їзди. При другім гидранті споза авта, що стоїть при хіднику, викидають сховані там люди куклу, що представляє хлопця. Як візник їде заскоро, він не може здержати воза, щоб не переїхати рухомого предмету, який він, звісно, не вважає за ніщо інше як за хлопця. Він його переїде й долерва тоді здержує авто та трясучися жде, що далі буде.

Спозa авта виходить тепер урядник компанії й каже йому, що він людини, що правда не переїхав, але роботи шофера мати не може, бо він не розуміє, що їхати 20 миль на годину вулицею, по котрій ходять люди, а по боках стоять авта, небезпечно.

ТЕЖ ДОБРИЙ СПОСІБ.

Щоби покласти край галасливій та невважній їзді автомобілістів, берлінська поліція загрозила, що буде значити автомобілі галасливих і необережних автомобілістів великими жовтими плямами.

Кажуть, що загроза відразу помогла. Автомобілів з жовтими плямами щораз менше.

ДЛЯ ЗАОЩАДЖЕННЯ ЧАСУ.

У шведському парляменті заведено новий, а скорий спосіб числення голосів:

На бюрку в кождого посла є два ґудзики: один з написом „так", другий з написом „ні". На одній стіні салі нарад є карта, що показує бюрко кождого посла. Коло кождого бюрка на цій карті чотири світла: зелене значить, що він голосує „так", червоне, що він голосує „ні", біле, що він не голосує, а маленьке червоне світло значить, що його нема.

При помочі цеї системи кожду справу в парляменті можна в обох палатах парляменту переголосувати за 30 секунд.

ВЧЕНІ И НЕВЧЕНІ.

Видно, наука знаходить розвязки на найріжніші труднощі.

Та щож тоді робити невченим?

Один мурин в однім американським оповіданню власне відповідає на це питання: „Діти, як ви не маєте науки, то не лишається вам ніщо інше, як уживати свого розуму".

При картах.

— Берку, не шахруй!

— Помиляєшся, Іцку, ти драбе один! Ти гідний представник твоєї родини. Твій батько сидів у вязниці, твій брат збанкротував, а ти крутиш!

— Берку, Берку — відповідає Іцко спокійно — чи ми прийшли грати, чи розмовляти?

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ІСТОРИЧНЕ ЗІБРАННЯ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ І МАЙНЕРІВ

Цьогорічний Лейбор Дей, що відбувся у Савт Парку в Пітсбурґу 7. вересня, ввійде в історію організованого руху робітників цеї країни як один з наймогутніших виявів солідарности всіх зарібників, що бажають створити свою незалежну організацію.

На цьому зібранню було до 200,000 робітників сталевих заводів з Пітсбурґа й околиці, а також організованих уже майнерів та робітників з інших професій. Зібрання було скликане Орґанізаційним Комітетом Сталевих Робітників та 5 дистриктом Юнайтед Майн Сталевих Робітників та 5 дистВоркерс оф Америка.

Ґубернатор стейту запевняє сталевих робітників.

Ґубернатор стейту Джордж Г. Ірлі, промовляючи до зібраних, що зґуртувалися на широкій площі, якій не було видно кінця, сказав:

„Я даю свою врочисту обіцянку, що за час моєї адміністрації Національна Ґвардія Пенсильванії не буде вживатися як зброя проти робітників. Наша Національна Ґвардія не є поліційною системою компаній і не буде вживатися як така".

Це вже друга з черги заява ґубернатора, в якій він подає, що не дозволить ужити стейтових сил для розбиття боротьби працюючих, коли вони домагатимуться від компаній поліпшення життевих умов.

Причина для радости в юнійній кампанії.

Промовляючи до зібраних, організованих робітників п. організованих робітників, мр. Ф. Мурей, голова Організаційного Комітету Сталевих Робітників, вказав, яку велику помічну ролю в організуванні сталевих робітників відограє майнерська юнія. Але й сталева юнія, яку покликано до життя швидко зростає.

„Організаційний комітет сталевих робітників, — говорив Ф. Мурей, — хоч він існує тільки два з половиною місяці, є дужим тілом. Успіх, який він осягнув у приєднуванню членів до Амалґамейтед Асошіейшен оф Айорн, Стіл енд Тин Воркерс, дає причини для радости. Він заанґажований у велитенській кампанії за втягнення всіх сталевих робітників в Америці в одну могутню Індустріяльну Організацію. Він проповідує думки Індустріяльної Демократії в її кампанії за організацію згідно з американською системою. Він хоче дати сталевим робітникам Америки користуватися свободою, що нею задоволяються члени Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, і не спиниться на своїх досягненнях аж до того часу, поки всі сталеві робітники не будуть так твердо обєднані, як є обєднані майнери".

Тисячі робітників вступили до юнії.

„Сталевий комітет зробив великі успіхи до сьогодні, — говорив Ф. Мурей. Тисячі і тисячі робітників у сталевих заводах вступили до юнії згідно з їх вибором під проводом комітету.

„Представники 60,000 компанійних юній „Карнеґі-Іллиной Стіл Корпорейшен" обєдналися і обіцяли невтомно працювати для справи Організаційного Комітету Сталевих робітників. Робітники, яких вони представляють у фабричних комітетах компанійних юній, ідуть в слід за ними до Амалґамейтед Асошіейшен. І не мине багато часу, як члени і представники компанійних юній „Джонс енд Логлин", „Бетлеґем Стіл", „Інленд Стіл", „Репоблік Стіл", „Крусібл Стіл" та менші осередки індустрії будуть втягнені до такої праці. Ця заява не є пустою здогадкою ані побажаним пророкуванням — вона є фактичною і точною".

Розуміють причину уступок.

„Сталеві робітники розуміють, чому їм надають концесії, — продовжав далі в промові Ф. Мурей. Вони знають, що впливи організаційної сталевої кампанії вже змусили дати вакації з платнею, поліпшення умов праці, більше людське поведення та більше толеранції. Їм також зрозуміло, що підвишку платні, яку отримають вони впродовж кількох наступних тижнів, треба завдячувати нікому іншому, а тільки кампанії за організування їх в індустріяльну юнію. Властивий вплив цих уступок сталевими промисловцями буде той, що піднесе і заохотить сталевих робітників до дальших домагань, які, вони знають, вони можуть досягнути через справжнє колективне порозуміння.

„Вони знають, що вони є запевнені покористуватися привілеями колективного порозуміння, тому, що це є згідно з настановленням публичної опінії в Злучених Державах. Більше того вони знають, що то не буде хитань у просуненню цеї політики президентом Злучених Держав. Вони знають, що в Френклінові Д. Рузвелтові вони мають приятеля, який не покине їх в їх змаганнях до повноцінного життя".

Далі п. Мурей у більших подробицях спиняється на вираховуванню всіх тих добрих діл, що їх зробили для робітників в тому стейті президент Рузвелт, ґовернор Пенсилвенії Дж. Ірлі та сенатор з Пенсилвенії Джозеф Ґофі. „Організовані робітники є горді з цих трьох чоловіків", — заявив Ф. Мурей.

Пропамятний Лейбор Дей.

Далі в своїй промові п. Мурей спинився на тому, як сталеві барони підтримують „Ліберті Ліґ", Нешенел Економі Ліґ та Крузейдерс. На ці три „фашистівські організації, які роздувають расову і релігійну ненависть" десять сталевих баронів дали 52,976 долярів і тільки сам п. І. Т. Вейр з „Вейртон Стіл Корп." дав 20,000 дол. для Ліґи Свободи і 10,000 дол. для Крузейдерс.

„Цей Лейбор Дей, — говорив п. Мурей, — є пропамятним тому, що він відбувається в більше ясних обставинах, як передтим. Юніонізація досягнула в непроникнуті досі індустрії і деякі з найбільших її ворогів розуміють її ідеї. Трейд юніонізм являється потенціональною силою для добра краю і є основою для стабільности, а не страховищем незадоволень та неспокою".

За Організаційний Комітет Сталевих Робітників:

Вінсент Свіней,
пресовий департамент.

Зоольоґія.

— Тату, чи вуж має хвіст?

— Так сину, одначе більше нічого, лише хвіст.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Після принятого вже звичаю, всі українці, як на рідних землях, так і на еміґрації, обходять своє національно-державницьке свято **дня 1-го листопаду** кожного року вельми святочно. Щоб це свято випало величавіше та з підйомом патріотичного духа цілого українського загалу в **ШІКАҐО, і в околиці,** повідомляємо, що **громада при церкві св. о. Николая, Організація СГД в Шікаґо, Ілл., і всі братства та товариства,** які ґуртуються при церкві св. О. Николая при Оклей і Райс ул., улаштовують спільне

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

цього року

В НЕДІЛЮ, 1-ГО ЛИСТОЧАДУ.

Тому просимо всі братства, товариства і клюби вже наперед не проєктувати ані не влаштовувати в цім дні ніяких імпрез. Програма свята буде оголошена пізніше. (огол.)

ЗА КОМІТЕТ:
Микола Гуль,
Григорій Матвіїв,
Мартин Барабаш,
Михайло Солтис.

Велика ріжниця.

— Як тобі не стидно, чоловіче, так без міри пити. Таж навіть худобина знає, коли має досить і перестає!

— Це правда. І коли я пю воду, то також знаю, коли маю досить!

Із салуну виходить пяний гість і питається автомобільного шофера:

— Пане, скільки візьмете, щоб відвезти мене на 63-тю евеню?

— Десять долярів — відповідає шофер.

— Нема дурних! — каже пяний. Сідайте до авта, а я поїду з вами за два доляри.

ВІДОЗВА
ДО ВИХОДЦІВ З РОГАТИНЩИНИ.

Отсим подаємо до відома всім українським громадянам, головно з сіл Підгороддя, Залипя і Потока, всіх рогатинського повіту, що в тих селах польська поліція арештувала 19 українських громадян, між ними дві жінки. Арешт переведено у звязку з подіями, що відбулися цього року на Зелені Свята. Як було вже подано в українських часописах, в часі походу на могили погиблих українських стрільців, поліційний аґент хотів одному хлопцеві відобрати український прапор. Хлопець почав з прапором утікати. Аґент вистрілив до хлопця і тяжко його ранив. Приявні громадяни, обурені такою дикою поведінкою аґента, побили його. Прийшла до сіл поліція й почала переводити усюди ревізію й тяжко побивати людей. Остаточно вона арештувала 19 громадян і відставила їх наперед до арештів у Рогатині, а потім у Бережанах.

Односельчани в Америці рішили прийти їм з поміччю й зібрати трохи грошей на їх оборону. В тій цили завязалися два комітети: один у Брукліні, а другий у Нюарку. До першого комітету входить Василь Крук, предсідник, а Іван Павлів, секретар; до другого входить Микола Залипка, предсідник, а Степан Іда, секр.

Отсею дорогою названі комітети звертаються до українського громадянства в Америці з проханням, щоб складали на ту ціль свої жертви. Справа ця важна і невідкладна. Комітети вишлють у тій цили своїх представників з лістами. Просимо не відсилати їх з порожніми руками.

Про ближчі інформації в тій справі просимо писати до Івана Павлова:
32 Glenmore Ave., Brooklyn, N. Y.

Пригадав собі.

— Ти дуже нечемний, Юрчику! Чому ти так побив Марійку?

— Бо вона тому місяць назвала мене гіпопотамом.

— І ти тепер по місяцеві, пригадав це собі?!

— Бо сьогодні я був у зоольоґічному городі!

ЧУЖИНЕЦЬ ТА ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

(Сімнацята стаття про горожанство та натуралізацію).

Перед самим закриттям сесій останнього конгресу палата послів перевела ухвалу законопроекту, що передбачає депортацію чужинців за ширення закордонної пропаґанди або принимання участи у протизаконній політичній акції у Злучених Державах. Не було часу на передання проекту до сенату, але нема сумніву, що старання будуть відновлені, коли збереться найближчий конґрес. Це підносить цікаве питання у звязку з дискусією на тему про горожанство: чи має чужинець право займатися політичною акцією, а коли так, то до якої міри?

Це питання особливо важне зогляду на те, що впродовж кількох місяців буде вестись у Злучених Державах жива політична кампанія за вибір президента та конґресу. Кожний буде дискутувати над певною передвиборчою програмою та користями, звязяними з ріжними кандидатами. Яке право має чужинець висловлюватись у цих питаннях, принимати участь у всенародньому руху, в котрім горожани цього краю виберуть собі провідників та намітять гоподарку на наступні чотири роки?

Чужинець не може голосувати, коли горожани підуть до урни у вівторок, 3 листопаду. Але по закону не можна нікому заборонити висловити думок, виголошувати промов або займатися іншою акцією для ширення впливів серед голосуючих. Одинокий виїмок у загальних правилах становить те, що чужинцеві грозить депортація, якщо він стане анархістом або комуністом, цебто пропаґуватиме насильне повалення уряду.

Однак питання не таке просте, як виглядає. Хоч нема законної заборони, багато американців сильно противляться певного роду політичній акції зі сторони чужинців. Вони ненавидять ідеї людини, котра сама не приняла на себе обовязків горожанства, а дораджує іншим, що чинити. Хто зайде в гостину до свого товариша, не буде критикувати порядків у його хаті, ані говорити, як вести дім. Багато американців подібно думають про чужинця, котрий поправді є гостем у Злучених Держанах і не має права критикувати їх уряд або діяльність тогож.

Згаданий проект закону передбачає певні ріжниці між чужинцями, що перебувають тут хвилево, і тими, котрих допущено на сталий побут. Цим першим булоб заборонено заниматись будьякою політичною акцією підчас свого побуту в Злучених Державах. За те не так гостро ставлять справу супроти чужинців, допущених тут на стало. Їх, як майбутніх горожан, завсіди заохочують принимати участь в американській політиці, студіювати й обговорювати громадські справи. Дискусії булиб заборонені тільки там, де обговорювалиб справи на закордонний, не американський лад, або якби чужинець пропаґував зміну теперішнього правління. Фактом є, що за існуючим законом чужинцеві грозить висилення з краю, якщо він стане анархістом чи комуністом, або аґітує за насильний державний переворот. Те, що є правильне для горожанина, являється безправним для чужинця. Тому то горожанин може коли захоче, вступати до комуністичної партії, але як це зробить чужинець буде депортований.

Той законопроект має за ціль припинити ширення чужинцями у Злучених Державах будької релігійної чи расової ненависти та нетерпимости, подібної до урядової політики закордонної влади або політичної партії. У Злучених Державах є свобода і рівність для всіх, бо тут назагал не існує релігійна чи расова нетолерантність. Американський народ рішуче стоїть на тому становищі, що тому, що Злучені Держави це збірник народів цілого світу, чужинець повинен тут занехати ненависть та антаґонізм старого світу та не послуговатись ідеями тогож.

Голосування підчас виборів це найважніша з усіх політичних акцій. Тим способом горожани демократичного краю, як Злучені Держави, контролюють свій уряд. Голос чужинця у політичних справах ні причім, бо він не може перевести своїх думок в акцію. Він сам не голосує, а його порад мало хто слухає. Цей брак рівности й участи у політичнім житті кінчиться, коли чужинець натуралізується.

ФЛІС.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (12)

Маленька малпочка Нкіма побачила пантеру й верещала. Тарзан оглянувся й побачив, як струнке тіло пантери, випрямуване в повітрі, летіло в напрямі Оранда. Одним могутнім рухом Тарзан відтрутив Оранда на бік і пантера, замісць попасти на плечі чорного, осіла зручно на землі. По одній секунді здивування вона кинулась на Тарзана.

Пан нетрів блискавкою видобув свій ніж і кинувся собі до пантери. Одну секунду вони обоє стояли у великому напруженню, мірячи себе взаїмно очима. Орандо дивився на це все здивовано, але без страху. Він був певний, що Тарзан всемогучий і що він зробить те, що обіцяв, себто віджене небезпечних звірів від нього.

По кількох секундах вивязалася боротьба. Маленька Нкіма верещала мов біщена. Своїми криками вона хотіла заохотити Тарзана й додати йому сили у боротьбі. Вона викрикнула: „Шіта не може нас убити, ми убємо Шіту". Шітою вона називала пантеру. Кількома зручними рухами Тарзан досягнув своєю довгою рукою пантеру й прошив її серце.

Тепер він вказав рукою на мертве тіло пантери й приказуючо заговорив: „Я оборонятиму тебе далі від небезпечних звірів, одначе ти мусиш робити те, що я тобі прикажу". „Я буду робити все, що прикажеш, пане", відповів смирно Орандо. Поборовши оттак одні небезпеки, Тарзан почав далі думати про хижацьку смерть.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".